

skoslovenských. Také v tom jest přisvědčiti prvému soudu, že nehoda znehodnocení jistiny žalovanou stranou zaviněna nebyla a že stihá stranu žalující, když ještě před válkou neb alespoň po uplynutí moratoria vyrovnaní pohledávky žalobou domáhati se mohla.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Pouze po stránce právního posouzení napadá dovolání žalující strany rozsudek, ale bezdůvodně. V podstatě možno poukázati na správné jeho odůvodnění. Žalobkyně sama praví, že žádá zaplacení v korunách československých a že žalobní nárok není náhradou škody, nýbrž že jde o zaplacení komisionářského zboží. Odvolací soud správně vystihl, že jde pouze o to, v jakém kursu dlužno přepočísti částku Mk 1221-42. Bylo-li zjištěno, že tato pohledávka se stala splatnou již v roce 1913, správně nižší soudy použily kursovní relace marky k bývalé rakouské koruně z té doby, a peníz z toho vyplývající přepočítly dle zásady Šu 6 zákona č. 187/19 na KČ. Nic nepomůže, že v dovolání se praví, že německé rentové marky bylo žalobkyní použito pouze jako pomůcky k vypočtení zažalovaného peníze. Ve skutečnosti není to nic jiného, než že žalobkyně tímto způsobem vypočetla svoji pohledávku dle nynější hodnoty rentové marky. V žalobě samé to otevřeně přiznává, pravíc, že Mk 1221-42 rovná se našemu kursu v rentových markách dle relace 1 : 8. Žalobkyně nemůže žádati zaplacení za komisionářské zboží v jeho nynější hodnotě. To by odporovalo jasnému znění čl. 336 obch. zák. a nepomůže jí k tomu ani to, že projevila ochotu vzíti nazpět známky na místě zažalované částky. Tento alternativní nárok nebyl pojat ani do žalobního návrhu a tudíž ani do rozsudku a proto v rozporu s tím jest tvrzení dovolání, že žalobkyně se domáhá vrácení poštovních známek anebo zaplacení. Jedině rozhodným jest, že žaloba se domáhá zaplacení dluhu již v polovici roku 1913 splatného a upomínaného a že proto dle shora uvedeného místa zákona použití jest pouze přepočítacího kursu z doby splatnosti. Dovolání samo se pohybuje ke konci svých vývodů v rozporu. Praví-li na jedné straně, že žalobní nárok není vznesen z důvodu náhrady škody, není na místě s druhé strany tvrzení, že dlužník svým průtahem zavinil škodu a že v takovém případě není vyloučen nárok na placení vyšší škody. To tvrzení není sice nesprávným ale když se nežaluje vůbec na náhradu škody, pak pravidelná újma věřiteli vzniklá prodlením dlužníkovým se nahrazuje jen přičtením zákonných úroků, což se stalo. Mimo to poukázal odvolací soud též správně na to, že ztrátu poklesem valuty zavinila si žalující strana, když při prodlení dlužníkově od r. 1913, tedy ještě před válkou, a ani potom ještě nežalovala, ačkoliv mohla, dokud ještě nenastalo takové značné znehodnocení valuty.

Čís. 4747.

Složení dluhu na soudě není toliko oprávněním dlužníkovým, nýbrž i jeho povinností, pak-li věřitel o to žádá. Žalováno-li o zaplacení dluhu,

lze uznati i na složení dluhu na soudě, třebaš věřitel nebyl učinil návrhu na složení.

Okolnost, že věřitel nezaplatil dosud dávky z majetku a přírůstku na majetku, není na závadu tomu, by dluh nebyl složen na soudě; zákaz ten čelí pouze proti přímému placení věřiteli s účinky Šu 1412 obč. zák.

(Rozh. ze dne 28. února 1925, Rv I 124/25.)

Smlouvou ze dne 28. prosince 1919 prodal žalobce nemovitost žalované a nedoplatek kupní ceny 500.000 Kč byl zjištěn na nemovitosti. V roce 1923 vypověděl žalobce pohledávku a, když jí žalovaná nezaplatila, domáhal se žalobou zaplacení s eventuálním návrhem, by žalovaná složila nedoplatek na soudě. Žalovaná namítla najmě, že žalobce nezaplatil dosud dávky z majetku (přírůstku na majetku), důsledkem čehož nemůže na ní požadovati plnění. Procesní soud první stolice vyhověl eventuální žalobní žádosti, prvotní žalobní návrh pro tentokrát zamítl. O d v o l a c í s o u d nevyhověl odvolání ani té ani oné strany. D ů v o d y: Dle odst. (5) Šu 62 zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 309 sb. z. a n. požívá dávka z majetku a přírůstku na majetku přednostního zákonného práva zástavního i na vtělené pohledávce z nedoplatku kupní ceny 500.000 Kč a žalobce mohl žádati na žalované plnění jen tenkrát, prokázal-li, že dávka jest zapravena nebo jinak zajištěna. Jest nesporno, že žalobce jistinu doporučeným dopisem ze dne 25. června 1923 čtvrtletně dle smlouvy kupní ku 1. říjnu 1923 vypověděl. Ta okolnost, že úroky do 30. září 1923 — ročně předem — byly zaplacený a že žalobce dávky z majetku a z přírůstku na majetku neměl zaplacený, není nijak na závadu výpovědi jistiny. Žalobce mohl dáti výpověď, ovšem nesměla splatnost jistiny nastati před 1. říjnem 1923, pokud úroky byly zaplacený. Zaplacení jistiny mohl žalobce žádati jen proti dokladu o zaplacení dávky nebo jinakému zajištění. Dle usnesení okresního soudu ze dne 30. května 1924 byla povolena ku zajištění žalobci předepsané dávky z majetku a z přírůstku na majetku 144.166 Kč exekuce knihovním vkladem práva zástavního na zažalované pohledávce 500.000 Kč, poddlužníku (žalované) bylo zapovězeno, platiti žalobci, a žalobci bylo zapovězeno, pohledávku úplně nebo částečně vybrati. Okolnost, zda usnesení to bylo žalované jako poddlužnici v době rozsudku již doručeno, či nikoliv, jest nerozhodnou. Ačkoliv složení na soudě dle Šu 1425 obč. zák. lze zásadně pokládati za oprávnění dlužníka, nelze přece zásadu tu připustiti tam, kde by použití její musilo se jeviti bezprávím. Dlužník musí býti toho dbalým, by svému závazku vyhověl tak a v tom čase, jak a kdy k tomu ze zákona nebo smlouvy jest povinen. Byl-li žalobce jako věřitel oprávněn, zažalovanou jistinu čtvrtletně k 1. říjnu 1923 vypovědět, nemůže poukaz na § 62 (5) zákona čís. 309/20, pokud se týče na nabytí práva nadzástavního, sloužiti žalované jako dlužníci za záminku, by v platebním průtahu setrvala, může-li závazek svůj bez zadání svých práv splniti jiným způsobem, v zákoně označeným. Ustanovení Šu 62 (5) zákona čís. 309/20 a nabytí práva nadzástavního má jen za následek, že žalobce nemůže žádati,

by bylo placeno přímo jemu, nýbrž, aby bylo plněno složením na soudě, jak to ustanovení §§ 1425 a 455 obč. zák. dávají dlužníku na ruku.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalované.

D ů v o d y:

Dovolání není důvodno a odkazuje se na správné důvody napadeného rozsudku. K vývodům dovolání se podotýká: Pokud jde o výtku nesprávného právního posouzení věci ve smyslu §u 503 čís. 4 c. ř. s., nelze souhlasiti s dovoláním, že složení dluhu na soudě je toliko oprávněním dlužníkovým, jak dovolání neprávem vyvozuje ze slov zákona: »... so steht dem Schuldner bevor«, což přece neznamená, že dlužník má na vůli, pokud se týče je toliko oprávněn, zaplatiti (Sb. n. s. čís. 3369). Je tomu tak jen v případech, kde dlužník nemůže dluh zaplatiti pro nedostatek součinnosti věřitelovy, které žalobou vynutiti nemůže, najmě jest-li věřitel neznámý, nepřítomný nebo s tím, co mu bylo nabídnuto, nespokojený, ale nikoliv i v případech, kde tento nedostatek součinnosti věřitelovy zaplacení dluhu nepřekáží, protože ho tu není, ale zaplacení není možným z jiných důležitých příčin, tak zejména proto, že více osob činí nároky na plnění nebo že je tu jen jeden věřitel, že by však dlužník, kdyby mu dluh zaplatil, dluhu se nesprostil (§ 1412 obč. zák.), nýbrž na dále zůstal zavázán věcně (§ 455 obč. zák.) neb osobně, jak by tomu bylo v tomto případě. Také v těchto případech je dlužník arci oprávněn, by složil dluh na soudě, dlužník je však k tomu povinen, pak-li to věřitel žádá (tak výslovně stanoveno v §u 890 obč. zák., v čl. 73 odstavec třetí směn. ř. a v §u 307 ex. ř.). V takovýchto případech lze na místě placení uznatí na složení na soudě, byť i žalobce eventuálního návrhu ve směru tom nebyl učinil, neboť dlužník musí býti toho dbalým, by svému závazku vyhověl tak a v tom času, jak a kdy k tomu je povinen ze zákona nebo ze smlouvy, a okolnosti shora uvedené nesmí mu sloužiti za záminku, by v platebním prodlení setrval, může-li závazek svůj bez zadání svých práv splniti způsobem jiným v zákoně naznačeným (sb. n. s. čís. 3175). Dovolání nemůže se s úspěchem dovolávati znění §u 62 (5) zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 309 sb. z. a n. o dávce z majetku a dávce z přírůstku na majetku, podle něhož věřitel v případě, o který jde, nemůže žádati plnění a dlužník není povinen plniti, pokud není prokázáno, že dávka bývalého majitele, zde žalobce, je zapravena neb jinak zajištěna, neboť z následující věty, že dlužník, jenž platí bez takového průkazu, ručí za dávku bývalého majitele do výše vyplacené pohledávky, zřejmě plyne, že zaplacení dluhu je přes to platné a že jde tedy o »lex imperfecta«, jímž má býti zabráněno toliko přímému placení věřiteli s účinky §u 1412 obč. zák., jak správně uznaly nižší soudy, ale nikoliv též složení dluhu na soudě, jímž nároky státu na zaplacení dávky z majetku, pokud se týče z přírůstku na majetku nejsou ohroženy. Jelikož § 62 shora uvedeného zákona neobsahuje ustanovení, jež by zakazovalo pohledávku vypovědět, a jelikož výpověď daná doporučeným dopisem ze dne 25. června 1923 a žalovanou potvrzená dopisem ze dne 29. června 1923 hová ustanovením

kupní smlouvy ze dne 28. prosince 1919 a na závalu její platnosti a účinnosti není, že úroky zaplacené byly předem do prvního října 1923, když byla dána k tomuto dni, byla věc nižšími soudy po právní stránce posouzena správně.

Čís. 4748.

Žaloba pro zkrácení přes polovinu obecné ceny jest nepřipustna, nelze-li již obnoviti původní stav.

O návrhu na použití §u 86 (220) c. ř. s. rozhoduje soud první stolice.

(Rozh. ze dne 26. února 1925, Rv I 172/25.)

Žalobci koupili od žalované chemickou laboratoř. Žalobu, již domáhali se zrušení kupní smlouvy mimo jiné též pro zkrácení přes polovinu obecné ceny, oba nižší soudy zamítly. Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobců a ponechal prvnímu soudu rozhodnutí o návrhu žalované, by bylo použito §u 86, pokud se týče §u 220 c. ř. s. V otázkách, o něž tu jde, uvedl v

důvodech:

Pokud jde o domnělé zkrácení přes polovinu pravé ceny ve smyslu §u 934 obč. zák., přehlíží dovolání a nevšimly si toho ani nižší soudy. ač žalovaná výslovně k tomu poukázala, že podle §u 934 obč. zák. může strana, jež byla zkrácena přes polovinu obecné ceny, žádati zrušení smlouvy a obnovení dřívějšího stavu, a že tento právní prostředek je tedy nepřipustným, je-li obnovení dřívějšího stavu, jak tomu jest v tomto případě, podle povahy věci vyloučeno. Že se § 935 obč. zák. o tom nezmiňuje, nepadá na váhu, neboť uvádí jen případy, ve kterých je vyloučen tento právní prostředek, ačkoliv tu jsou jeho podstatné náležitosti, t. j. zkrácení přes polovinu ceny a možnost, že se obnoví dřívější stav (sb. n. s. čís. 2312). Je totiž zjištěno, že žalovaná vzdala se oprávnění, laboratoř dále provozovati (§ 56 živn. ř.), a není sporu o tom, že žalobci podnik od roku 1922 provozují a že koncesi ku provozu lučební a mikroskopické laboratoře v zakoupených místnostech dne 13. března 1924 také obdrželi. Žalobci nejsou s to, ani koncesi zpět přenést na žalovanou, jelikož jí nedisponují (§ 56 odstavec druhý a třetí živn. ř.), ani odčiniti svou dosavadní činnost, zahájenou na základě smlouvy ze dne 29. září 1921. Již z toho důvodu nebylo lze vyhověti žalobě, pokud se opírá o § 934 obč. zák.

Rozhodnutí o návrhu žalované na použití §u 86, pokud se týče 220 c. ř. s., bylo ponechati prvnímu soudu jako soudu k tomu příslušnému. (Viz dobrozdání býv. nejv. soudu ve Vídni, věstník min. spravedlnosti 1903 strana 23.)